

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuri-työryhmä
(JHKA)

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuri-työryhmän kokous

Aika 20.11.2019, klo 9.00–12.00

Paikka STM (Meritullinkatu 8), nh Meritulli
**kokouksen etäyhteystiedot kalenterikutsussa*

Osallistujat

Jäsenet		Varajäsenet	
Suvi Remes (PJ)	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö		
Kari Laine	kehittämisenneuvos, valtioneuvoston kanslia	Janne Juhala	johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslia
Mika Pihlasvaara	erikoissuunnittelija, ulkoministeriö	Kristiina Asp	asiantuntija, ulkoministeriö
Jari Jauhiainen	erityisasiantuntija, oikeusministeriö	Mikko Lehtisalo	pääarkkitehti, Oikeusrekisterikeskus
Ismo Parviainen	johtava asiantuntija, sisäministeriö	Tuomas Untamo	teknologiapäällikkö, Maahanmuuttovirasto
Sanna Poutiainen	johtaja, puolustusministeriö	Petteri Korvala	everstiluutnantti, Pääesikunta (1.6.2019 alkaen)
Anna-Maija Marttila	tietoasiantuntija, valtiovarainministeriö	Jussi Jääsaari	ICT-arkkitehti, Verohallinto
Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö	Erja Nokkanen	tietohallintojohtaja, Opetushallitus
Jaana Merta	johtava tietohallinto- asiantuntija, maa- ja metsä- talousministeriö	Hannu Kämäri	johtava asiantuntija, Ruokavirasto
Mari Laakso	johtava paikkatietoasiantun- tija, maa- ja metsätalousminis- teriö (maanmittaus, paikkatie- dot, karttapalvelut-ekosys- teemi), etänä	Tarja Myllymäki	johtava asiantuntija, Maanmittauslaitos (maanmittaus, paikkatiedot, karttapalvelut- ekosysteemi)
Mika Vuorinen	erityisasiantuntija, liikenne- ja viestintäministeriö, etänä	Anu Ylä-Pietilä	kehityspäällikkö, Liikenne- ja viestintävirasto
Petteri Ohvo	kehittämispäällikkö, työ- ja elinkeinoministeriö	Päivi Pietarila	pääarkkitehti, KEHA-keskus

Markku Heinäsenaho	erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö	Heikki Siltala	pääarkkitehti, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, etänä
Saku Härkönen	erityisasiantuntija, ympäristöministeriö	Riitta Teiniranta	kehittämispäällikkö, Suomen ympäristökeskus
Jari Ylikoski	erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto	Tommi Karttaavi	tietoyhteiskunta-asioiden johtaja, Suomen Kuntaliitto
Jaakko Ståhlberg	kehityspäällikkö, Turun kaupunki, etänä		
Sirpa Mäntynen	tietohallintojohtaja, Kouvolan kaupunki		
Seppo Ränninranta	kehityspäällikkö, Väestörekisterikeskus, etänä		
Risto Rasimus	kokonaisarkkitehti, Valtori, etänä		
Vierailijat			
Mark Rantala	erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö	Tero-Matti Kinanen	Vimana Oy
Tommi Oikarinen	tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö		

Sihteeristö

Suvi Remes (PJ)	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Päivi Virtanen	erityisasiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö
Mikko Pitkänen	kehityspäällikkö, Väestörekisterikeskus

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.

Asialista hyväksyttiin.

Sovittiin, että edellisen kokouksen muistioon voi toimittaa mahdollisia huomioita vielä viikon loppuun saakka.

2 VM:n Kansantalouselosaston vierailu analyysityöstä ja talouden ennusteista

Taustatietona <https://vm.fi/talouden-ennusteet>.

Liite 2.

Alustus: Mark Rantala
Keskustelu.

Rantala esitteli Kansantalouselosaston julkisen talouden ennusteprosessia. Ennusteet laaditaan neljä kertaa vuodessa vakiintuneen vuosikellon mukaisesti. Laadintaprosessiin sisältyy sekä määrämuotoista data-aineistoa että asiantuntijatasen tiedonvaihtoa; näiden perusteella toteutetaan ennusteprosessi budjettitalouden tulo- ja menokehityksestä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Ennusteet

teisiin sisältyy vakiintuneet muuttujat, mutta erityisesti menojen ennustaminen voi olla haastavaa. Prosessikuvaukset jokaisesta tuotteesta, kuten ennusteita kutsutaan, saatavilla. Tuotoksia hyödynnetään keskeisesti kehysneuvotteluissa, julkisen talouden suunnitelman laadinnassa ja hallitusneuvotteluissa. Työhön sisältyy paljon sidoksia ja myös kansainvälistä yhteistyötä; EU-tason ennusteiden rooli on kasvamassa. Datan saatavuutta koneluettavana pyritään lisäämään; samalla mietitään omien datojen laajempaa avaamista muiden toimijoiden käyttöön. Keskustelussa todetaan, että datat saadaan varsin nopeasti, joiltakin toimijoilta jopa puolesta tunnissa käytettävissä laskentaohjelmissa.

Keskustelussa nousee kysymyksiä esiin valmistelun avoimuus. Rantala kertoo, että menetelmäseloste löytyy julkisena valtiovarainministeriön sivuilta, samoin tieto käytettävistä muuttujista avointa.

Remes nosti keskusteluun analogiaa valmistelussa olevan arkkitehtuurityön tavoitteisiin ja toimintamalleihin. Arkkitehtuurin pitäisi luoda kuva julkisesta hallinnosta. Jos sitä informaatiota ei täydennetä tehdyillä kehittämispäätöksillä ja asetetuilla tavoitteilla, ohjaus tehdään aina olemassa olevaan nykytilaan perustuen. Silti alustuksessakin mainittuja isoja toiminnan ja talouden suunnitteluprosesseja varten tarvittaisiin tietoa siitä, mihin ollaan menossa ja miltä julkinen hallinto näyttää muutosten jälkeen, mitä muutokset maksavat ja keneen vaikuttavat. Olisiko arkkitehtuurityössäkin mahdollista valita kriteerit, joita vasten tehdä tulevaisuuden ennustetyötä palveluiden ja tiedonhallinnan kehityksestä ja tuottaa näkymiä tulevaisuudenkuvasta päätöksentekoa varten.

3 Tieto- ja tiedonhallinnan yhteistyörakenteet 2020 eteenpäin

Käydään läpi kokonaisuutta tämän hetken valmistelutilanteessa, painotus arkkitehtuurityön ja -rakenteiden roolissa.

Liite 3.

Alustus: Tommi Oikarinen

Keskustelu.

Oikarinen alusti tieto- ja tiedonhallinnan yhteistyön rakenteista; valmistelu on osa Tiedonhallintalain täytäntöönpanon hanketta. Valmistelun työryhmässä on tehty nykytilan analyysiä olemassa olevista rakenteista ja ryhmistä. Yksi huomio on, että varsin moni ryhmä ilmoittaa ylläpitävänsä "tilannekuvaa", mutta on esimerkiksi epäselvää minne työn tulokset menevät. Yhtenä kantavana ajatuksena valmistelussa onkin, että uusien rakenteiden pitäisi pystyä tuottaamaan enemmän arvoa kuin vain pöytäkirja. Monet asiat myös edelleen tulevat yllätyksenä, ja niistä pitäisi päästä samaansuuntaiseen ja -aikaiseen valmisteluun, huomioiden muun muassa yhteiset suunnittelusykliä kuten talousarvio.

Valmistelussa on hyödynnetty yleisesti käytössä olevia hyviä käytänteitä, erityisesti suunnittelussa Gobit-viitekehystä. Keskusteluissa sidostahojen kanssa on tullut ilmi, että nykytyössä on unohtunut toiminnan kuvaaminen. Toisin sanoen kaivataan parempaa tietoa siitä, miten julkinen hallinto toimii ja miten tehtävien toteuttaminen on järjestetty sekä kokonaissuunnittelua. Laajaa suunnittelukokonaisuutta voitaisiin hallita esimerkiksi painopisteiden valintojen kautta. Pitäisi pystyä tekemään laajempia vaikuttavuusarvioita kuin yksittäinen virasto tai toimija. Lisäksi pitäisi päästä siihen, että näkemys on laajemman tahon kanta kuin yksittäisen osallistujan.

Kommenttina nousee kysymys nykytilan ja tavoitetilan suhteesta ja myös ohjauksen suhteesta tavoitetilaan. Kehittämisen elinkaaren ymmärtäminen ja/tai hallinta voi olla haaste; projekteissa tehdään hyvin rajattuja toimenpiteitä ja pää-

sääntöisesti tavoite on saada jotain ylläpitoon. On tärkeää huomata, että esimerkiksi yhteisen tavoitetilan arkkitehtuurin laativa työryhmä ei kuitenkaan päätä kohteiden toteuttamisesta. Esitetään huolta, että miten hyvin tavoitetilan kuvaa pystytään ylläpitämään. Kuitenkin strategioiden purkaminen konkreettisemmiksi osiksi toisi johtamiseen parempaa informaatiota. Tässä voisi olla analogia edellisen asiakohdan työhön eli valittaisiin tietyt strategiset kohteet, joiden kehitystä ennustetaan arkkitehtuurin keinoin. Tässä olisi liitos myös investointien ohjaukseen, eli pitäisi kuvata miltä maailma näyttää tiettyjen investointipäätösten jälkeen.

Keskusteltiin myös tiedonhallintalain tuomien tiedonhallintamallin ja tiedonhallintakartan roolista. Tiedonhallintakartan riittävydestä kaikkiin esitettyyn neljään käyttötarkoitukseen (yhteentoimivuus, kerääminen, omadata, lainsäädäntö) ollaan huolissaan ja todetaan, että se tuskin yksinään riittää. Todettiin, että tiedonhallintakartan ylläpito valtiovarainministeriön tehtävä, kaikki ministeriöt tuottavat sisältöjä. Työtä voidaan kehittää tietotarpeiden perusteella. Keskusteltiin myös yhteistyön muodoista, mutta tuotiin esiin, että ennen kuin päätetään, että on hierarkkinen tai verkostorakenne, niin pitää tietää rakenteen toiminnan tarkoitus.

Remes ehdotti keskustelun perusteella kotitehtävää. Toiveena, että kotiorganisaatioissa katsotaan vielä alustuksen kalvojen avulla ehdotuksia ja vastauksia kysymyksiin (erityisesti kalvo 10) tehtävistä ja tuotoksista. Näitä on jo kerätty edellisissä kokouksissa, mutta nyt olisi vielä mahdollisuus vaikuttaa. Vastauksia voi laittaa suoraan työtilaan kopiomalla kalvon tai Remekselle sähköpostilla. Samalla todettiin tarve pitää joulukuun kokous. Näin ehdotuksia voi työstää 5.12. saakka, niin ne ehditään valmistella kokoukseen.

4 Jaloittelutauko

5 JHKA 2.0. kuvaukset

JHKA 2.0. kuvaukset ovat nykyinen suositus julkisen hallinnon arkkitehtuurikehykseksi ja -sisällöiksi. Käydään kokonaisuus läpi uuden tilanteen ja valmistelun valossa. Todetaan vanhentuneet asiat ja toisaalta päivitettävä ja uudessa valmistelussakin näkyvä työ.

Liitteet 4a, 4b.

Alustus: Suvi Remes

Päätösesitys: JHKA 2.0. -kokonaisuus sellaisenaan lakkautetaan. Esitys vietään myös JUHTAn käsittelyyn.

Käytiin läpi kalvomateriaalin kautta mittava kokonaisuus; JHKA 2.0. sisältää sekä julkisen hallinnon ns. yhteisen tason että organisaatiotason ohjeistusta. Lisäksi arkkitehtuuri tarkoittaa kokonaisuudessa sekä (toimija)rakennetta, menetelmää/kuvaustapaa että nyky- ja tavoitetilan sisältöjä/kuvauksia. Tiedossa on ollut, että tiedonhallintalaki (906/2019) uudistaa lähestymistapaa ja rajaa säädösnäkökulmasta kuvausvelvoitetta. Arkkitehtuuri on kuitenkin edelleen sinänsä validi ja tarpeellinen tapa rakentaa ja jäsentää kokonaiskuvaa julkisen hallinnon toiminnasta toiminta-tiedot-järjestelmät -näkökulmat huomioiden. Monet sisällöt itse asiassa näkyvät myös uudessa valmistelussa, mutta eri painoituksin. JHKA 2.0. on valmisteltu työryhmän edellisen toimikauden aikana ja hyväksytty Juhta-käsittelyssä syksyllä 2019. Siksi myös päätösesityksenä, että asia käsitellään myös Juhtassa.

Keskusteltua herätti periaatteiden rooli ja tarpeellisuus jatkossa; missä määrin periaatteet ovat itsestäänselviä tai toisin oikeasti toimintaa ohjaavia. Periaatteiden tärkeys nousee keskustelussa esiin ja yhteistä valmistelua näiden osalta olisi syytä tehdä. Keskustelua herätti myös välineiden tulevaisuus, erityisesti Arkkitehtuuripankki. Tarkennettiin, että Juhtaan ei ole tarkoitus viedä nyt päätösesitystä näiden osalta; niihin liittyy omat ohjausprosessinsa. Tuotiin esiin huolta siitä, että onko suositusinformaatio edelleen vuodenvaihteen jälkeen löydettävissä ja saatavilla; tarkennettiin, että ei sitä tietenkään lopullisesti hävitetä. Tätä viestiä pidettiin tärkeänä. Tiivistettiin, että tilannehan on se, että tämän työn tarve on edelleen olemassa, mutta hallintamalli muuttuu. Tämä mahdollistaa myös JHKA:n (toimijana) tavoitteen ja tehtävän uudelleenmuotoilun.

Päätös: Esityksen mukaisesti. Tarkennetaan, ettei koske kokonaisuudessa mainittuja tukipalveluita.

6 Muut asiat

Ei muita asioita.

7 Seuraava kokous

Joulukuulle on ollut alustava kokousvaraus 11.12. klo 13-16.

Päätösesitys: Kokous pidetään. Kokousaiheina tulevan toimintasuunnitelma sekä ajankohtaiset arkkitehtuurisisällöt.

Päätös: Kokous pidetään suunniteltuna ajankohtana. Asialistaan palataan.

8 Kokouksen päättäminen

Liitteet

Liite 1: Edellisen kokouksen muistio
Liite 2: Miten kansantalouden ennusteet syntyvät -esitys
Liite 3: Tieto- ja tiedonhallinnan yhteistyön rakenteet (luonnos)
Liite 4a: JHKA 2.0. -aineisto
Liite 4b: JHKA 2.0. läpikäynti -kalvot